

ANALIZA RADA UPRAVE POLICIJE I SUDA ZA PREKRŠAJE U BIJELOM POLJU U PREKRŠAJNOM POSTUPKU VOĐENOM PROTIV U. E. i M. Ž.

Analiza je priređena u okviru projekta "No impunity for violations and breach of human rights in Montenegro" koji sprovodi Građanska alijansa uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

Sadržaj analize predstavlja isključivu odgovornost Građanske alijanse i ne odražava nužno stavove Evropske unije.

1. Činjenični opis i pravna kvalifikacija djela okrivljenog U. E. prema M. Ž.

U zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka Uprave policije – Odjeljenja bezbjednosti Kolašin, navedeno je da se 4. avgusta 2023. godine, oko 1.30 časova, okrivljeni U. E. na javnom mjestu, na Trgu Vukmana Kruščića, ponašao naročito bestidno i uvredljivo prema M. Ž. na način što je nakon kraće komunikacije istu uhvatio rukom u predjelu brade, a nakon što mu je M. Ž. sklonila ruku sa brade, istu uhvatio rukom za zadnjicu, čime je izvršio prekršaj iz člana 7 stava 2 Zakona o javnom redu i miru¹, a da je istog dana, „nakon događaja opisanog pod tačkom 1 ovog zahtjeva“, u Ulici Palih Partizanki, M. Ž. fizički napala U. E. na način što je istom zadala više udaraca zatvorenim i otvorenim šakama u predjelu glave i tijela, čime je izvršila prekršaj iz člana 10 stava 2 Zakona o javnom redu i miru².

Kao dokaz, uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka je priložen izvještaj ljekara jedinice za hitnu medicinsku pomoć u Kolašinu, a pored saslušanja okrivljenih U. E. i M. Ž. predloženo je da se kao svjedokinja ispita i jedna građanka.

U obrazloženju rješenja Suda za prekršaje Bijelo Polje navedeno je da je tokom postupka izvršen uvid u izvještaj hitne medicinske pomoći koji je priložen uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka i da je tada utvrđeno da je okrivljenoj M. Ž. konstatovan hematoma u dijelu desne nadlaktice u veličini dječjeg dlana, a što je

1 Navedenom odredbom Zakona o javnom redu i miru je propisano da će se novčanom kaznom od 250 eura do 1.000 eura ili kaznom zatvora do 60 dana kazniti svako ko na javnom mjestu grubo vrijeđa drugog ili se na drugi način ponaša naročito drsko, bestidno ili uvredljivo.

2 Navedenom odredbom Zakona o javnom redu i miru je propisano da će se novčanom kaznom od 350 eura do 1.000 eura ili kaznom zatvora do 60 dana kazniti svako ko na javnom mjestu fizički napadne drugog ili se fizički obračunava.

bilo vidno i na pretresu pred Sudom za prekršaje. U nastavku obrazloženja rješenja stoji da je utvrđeno da je od strane U. E. upotrijebljena fizička sila prema oštećenoj M. Ž. odnosno fizički napad što je jasno potvrđeno medicinskom dokumentacijom, ali da Sud za prekršaje nije mogao oglasiti krivim za „taj prekršaj“ okrivljenog U. E. jer se zahtjevom za pokretanje prekršajnog postupka njemu to ne stavlja na teret.

U činjeničnom opisu djela koje se zahtjevom za pokretanje prekršajnog postupka stavlja na teret U. E. nije navedeno da je on uhvatio za ruku M. Ž. i time joj nanio tjelesnu povredu desne nadlaktice u vidu hematoma. U izjavi M. Ž. datoj pred Sudom za prekršaje, koja je „u bitnom“ izložena u obrazloženju rješenja, istaknuto je da je U. E. nakon što je rukom uhvatio M. Ž. za bradu i zadnjicu i nakon što ga je ona u samoodbrani udarila više puta u predjelu glave i tijela, „na silu pokušavao da je odvuče prema apartmanima“, i da je na parkingu ispred apartmana naišao neki momak koji ju je spasio, kada je U. E. pobjegao. Slično je pred Sudom za prekršaje kazala i svjedokinja događaja, navodeći da je U. E. uhvatio M. Ž. za bradu, a kad je ona sklonila njegovu ruku – onda i za zadnjicu, nakon čega je M. Ž. odreagovala i u samoodbrani ga udarila par puta, a da je okrivljeni U. E. „nastavio sa obgrljivanjem M. Ž. sve vrijeme vukući je prema apartmanima“.

Izjave M. Ž. i svjedokinje su uzete i od strane policije u formi službenih bilješki, koje su priložene uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka (u čiji uvid autor ovog teksta nije imao uvid), te se može posumnjati da je već na osnovu izjava M. Ž. i svjedokinje datih pred policijom – a svakako nakon njihovog saslušanja i svjedočenja pred Sudom za prekršaje – policija drugačije mogla da činjenično opiše ponašanje U. E. prema M. Ž. na način koji prevazilazi samo bestidno i uvredljivo ponašanje na javnom mjestu.

Prema članu 188 Zakona o prekršajima, ako dokazi izvedeni na pretresu ukazuju da se izmijenilo činjenično stanje izneseno u zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka, podnosilac zahtjeva može na pretresu usmeno izmijeniti zahtjev.

U obrazloženju rješenja nije naveden precizniji iskaz M. Ž. u pogledu toga odakle potiče konstatovani hematoma na njenoj desnoj nadlaktici, kao ni iskazi M. Ž. i svjedokinje o tome na koji način je U. E. vukao M. Ž. prema apartmanima – za koji dio tijela je uhvatio itd. (autoru ovog teksta nije poznato ni da li je takvo pitanje uopšte postavljeno M. Ž. i svjedokinji tokom davanja izjava pred Sudom), a tokom prekršajnog postupka nisu ni sprovedene druge dokazne radnje koje bi uočenu tjelesnu povredu na ruci M. Ž. dovele u vezu sa spornim ponašanjem U. E., npr. odgovarajuće sudskomedicinsko vještačenje.

Iz svega navedenog može se zaključiti da u zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka činjenični opis radnji koje je U. E. preduzeo prema M. Ž. nije bio precizno i potpuno opisan na osnovu svih informacija koje je Uprava policija prikupila ili je mogla da ih prikupi prije podnošenja zahtjeva, kao i da je Uprava policije – nakon što je po njenom zahtjevu pokrenut prekršajni postupak protiv U. E. – bila procesno neaktivna nakon što su dokazi izvedeni pred Sudom ukazali da ponašanje U. E. prema M. Ž. prevazilazi činjenični opis naveden u podnijetom zahtjevu. Usljed toga, pod ozbiljnu sumnju se može dovesti i pravna kvalifikacija djela U. E. navedena u zahtjevu i izreci rješenja Suda za prekršaje kojim je U. E. oglašen krivim za prekršaj koji se sastoji u naročito bestidnom i uvredljivom ponašanju prema M. Ž.

Konačno, može se uočiti i postojanje jedne bitne povrede odredaba prekršajnog postupka u vezi sa činjeničnim opisom djela okrivljenog U. E. prema okrivljenoj M. Ž. Dok je u izreci rješenja Suda za prekršaje utvrđeno da se U. E. ponašao „naročito bestidno i uvredljivo“ prema oštećenoj M. Ž. na način što je istu „uhvatio rukom u predjelu brade, a nakon što mu je sklonila ruku sa brade uhvatio je rukom za zadnjicu“, u obrazloženju ovog rješenja stoji da je na osnovu odbrana okrivljenih a i izjave jedinog očevica događaja [...] jasno utvrđeno [...] da se okrivljeni U. E. ponašao „drsko i bestidno“ na način što je oštećenu M. Ž. „hvatao za ruke, bradu i zadnjicu [...]“. Ova protivrječnost između izreke i obrazloženja u pogledu utvrđenog činjeničnog stanja predstavlja bitnu povredu odredaba prekršajnog postupka iz člana 204, stava 1, tačke 10 Zakona o prekršajima, o kojoj je po službenoj dužnosti dužan da pazi i drugostepeni sud (član 209 Zakona o prekršajima).

2. Činjenični opis i pravna kvalifikacija djela okrivljene M. Ž. prema U. E.

U zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka Uprave policije navedeno je da je drugoprijavljena M. Ž. „istoga dana, nakon događaja opisanog pod tačkom I ovog zahtjeva, u Ulici Palih Partizanki, fizički napala prvoprijavljenog U. E. na način što je istom zadala više udaraca zatvorenim i otvorenim šakama u predjelu glave i tijela, čime je izvršila prekršaj iz člana 10 stava 2 Zakona o javnom redu i miru.“

Na prvom mjestu, formalnopravno posmatrano, zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka je nerazumljiv u pogledu činjeničnog opisa djela koje se stavlja na teret okrivljenoj M. Ž. Vremenska odrednica „nakon događaja opisanog pod tačkom 1“ je nerazumljiva utoliko što u zahtjevu ne postoji tačka 1 u kojoj se opisuje neki događaj. U zahtjevu su pod rednim brojevima 1. i 2. navedeni lični podaci okrivljenih, ali ne i događaji. Na ovaj nedostatak zahtjeva u pogledu činjeničnog opisa prekršaja je Sud za prekršaje morao da pazi po službenoj dužnosti.

Prema članu 155 Zakona o prekršajima, ako zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka ne sadrži podatke iz člana 154 tog zakona, bez kojih nije moguće voditi postupak, sud će zatražiti od podnosioca zahtjeva da zahtjev dopuni, u roku od osam dana. Pomenuti član 154 Zakona o prekršajima određuje da zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka mora – pored ostalog – da sadrži činjenični opis radnje iz koje proizilazi pravno obilježje prekršaja, vrijeme i mjesto izvršenja prekršaja i druge okolnosti potrebne da se prekršaj *što tačnije odredi* (kurziv autora). Vremenska odrednica „nakon događaja opisanog pod tačkom 1“ – osim što je nerazumljiva zbog gore navedenog razloga – je i neprecizna budući da ne sadrži informaciju o tome kada je otpočelo i koliko je „nakon događaja opisanog pod tačkom 1“ trajalo preduzimanje radnji koje se stavlja u teret M. Ž.

Umjesto da zatraži dopunu zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, Sud za prekršaje je izmijenio, odnosno prekoračio činjenični opis prekršaja naveden u zahtjevu u dijelu koji se odnosi na prekršaj koji se stavlja na teret M. Ž. Naime, u izreci rješenja Suda za prekršaje je navedeno da su U. E. i M. Ž. krivi „što su dana 4. avgusta 2023. u 1.30 časova, na javnom mjestu Trg Vukmana Kruščića, opština Kolašin“ izvršili gore navedene prekršaje iz Zakona o javnom redu i miru. Prekoračenje zahtjeva je izvršeno ne samo u pogledu vremena izvršenja prekršaja M. Ž. (u zahtjevu je navedeno da je U. E. izvršio prekršaj *oko* [kurziv autora] 1.30 časova, a M. Ž.

nakon događaja opisanog pod tačkom 1 zahtjeva – koja tačka ne postoji u zahtjevu, dok je u rješenju navedeno da su oba okrivljena prekršaje izvršili u [kurziv autora] 1.30 časova 4. avgusta 2023. godine), nego i u pogledu mjesta izvršenja prekršaja (u zahtjevu je navedeno da je M. Ž. prekršaj izvršila u Ulici Palih Partizanki, a u izreci rješenja Suda je navedeno da je ona izvršila prekršaj na Trgu Vukmana Krušćića) i u pogledu radnje izvršenja prekršaja M. Ž. (u zahtjevu je navedeno da je M. Ž. zadala više udaraca „zatvorenim i otvorenim šakama“, a u izreci rješenja stoji da je ona zadala više udaraca „zatvorenom i otvorenom šakom“). Ovakvi propusti prvostepenog suda učinjeni u izreci rješenja predstavljaju bitnu povredu odredaba prekršajnog postupka iz člana 204, stava 1, tačke 6 Zakona o prekršajima, o kojoj je po službenoj dužnosti dužan da pazi i drugostepeni sud (član 209 Zakona o prekršajima).

2.1. Ispunjenost uslova za primjenu instituta nužne odbrane

Uprava policije i Sud za prekršaje su djelo okrivljene M. Ž. učinjeno prema okrivljenom U. E. tokom spornog događaja, koje se sastoji u nanošenju više udaraca zatvorenim i otvorenim šakama (ili zatvorenom i otvorenom šakom) u predjelu glave i tijela U. E. kvalifikovali kao radnju prekršaja iz člana 7, stava 2 Zakona o javnom redu i miru, odnosno kao *fizički napad drugoga na javnom mjestu*. Okrivljena M. Ž. i svjedokinja događaja su pred Sudom izjavile da je nanošenje udaraca od strane M. Ž. prema U. E. bilo učinjeno u nužnoj odbrani („u samoodbrani“), što Sud nije prihvatio.

U obrazloženju rješenja stoji da je u odnosu na okrivljenu M. Ž. Sud za prekršaje utvrdio postojanje prekršaja koji joj se zahtjevom stavlja na teret „jer je to i ona sama priznala u svojoj odbrani da je okrivljenog U. E. udarila više puta u predjelu glave i tijela, navodeći da je to urađeno u samoodbrani, ali sud to nije mogao cijiniti kao nužnu odbranu ili krajnju nuždu posebno kod činjenice da se radnja dešavala na trgu i da okrivljena nije odmah u tom trenutku pozvala policiju u vezi napada već je samoinicijativno upotrijebila fizičku silu prema okrivljenom U. E.“

Članom 14 Zakona o prekršajima je propisano da se na učinioca prekršaja shodno primjenjuju odredbe Krivičnog zakonika o [...] nužnoj odbrani, krajnjoj nuždi, sili i prijetnji. Članom 10 Krivičnog zakonika propisano je da nije krivično djelo ono

koje je učinjeno u nužnoj odbrani, a da je nužna ona odbrana koja je neophodno potrebna da učinilac od svog dobra ili dobra drugoga odbije istovremen ili neposredno predstojeći protivpravan napad. Istom odredbom Krivičnog zakonika je određeno i da se učinilac koji je prekoračio granice nužne odbrane može blaže kazniti, a da se može i osloboditi od kazne ako je prekoračenje učinio usljed jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom.

Iz gore navedenog dijela obrazloženja rješenja proizlazi da je stav Suda da u konkretnom slučaju nisu bili ispunjeni uslovi za primjenu instituta nužne odbrane iz razloga što se „radnja dešavala na trgu“ i što okrivljena „nije odmah u tom trenutku pozvala policiju u vezi napada već je samoinicijativno upotrijebila fizičku silu prema okrivljenom U. E.“. Ovakvo rezonovanje Suda je neopravdano iz više razloga.

S jedne strane, nikakvo svojstvo mjesta izvršenja prekršaja ne može *a priori* isključiti mogućnost primjene opštih instituta za isključenje postojanja prekršaja ili krivičnog djela, kakvi su instituti nužne odbrane i krajnje nužde. Ispunjenost uslova za primjenu ovih instituta mora se sagledavati kroz sagledavanje elemenata tih instituta, a kod nužne odbrane riječ je o (a) napadu – koji mora biti protivpravan i aktuelan ili neposredno predstojeći u odnosu na (2) odbranu – koja mora biti i neophodno potrebna za odbijanje napada.

S druge strane, iz navoda Suda da „okrivljena nije odmah *u tom trenutku* pozvala policiju *u vezi napada* [kurziv autora] već je samoinicijativno upotrijebila fizičku silu prema okrivljenom U. E.“ mogla bi se izvući dva moguća konkurentna zaključka: prvi, da je Sud smatrao da nanošenje udaraca od strane M. Ž. nije bilo neophodno potrebno u vrijeme aktuelnog ili neposredno predstojećeg napada okrivljenog U. E. prema njoj, te da bi se pozivanjem i dolaskom policije uspješno odbio napad U. E.; i drugi, da je Sud smatrao da nije postojala istovremenost napada U. E. i odbrane M. Ž. koja se sastojala od nanošenja udaraca šakama okrivljenom U. E.

U vezi sa navedenim mogućim zaključcima, relevantno je istaći da prema opšteprihvaćenom stanovištu krivičnopravne nauke branilac dobra (napadnuti) nije obavezan da trpi povredu svojih dobara, niti da prima udarce i povrede, da je osim aktuelnog napada dozvoljeno odbijati i neposredno predstojeći napad koji – kako se u nauci krivičnog prava navodi – postoji već kada se napadač nalazi u stadijumu u kojem istinski početak napada može uslijediti svakog trenutka, kao i da se kod nužne odbrane ne zahtijeva stroga ekvivalencija suprotstavljenih dobara kakva je neophodna kod instituta krajnje nužde, s obzirom da se kod nužne odbrane radi o „sukobu neprava i prava“, a kod krajnje nužde o „sukobu dva prava“. Drugim riječima, učinilac će ostati u granicama nužne odbrane i ako – braneći se – povrijedi

dobro veće vrijednosti napadača, pod uslovom da ne postoji krajnja nesrazmjera između tih suprotstavljenih dobara³.

Malo toga se može zaključiti na osnovu oskudno utvrđenog činjeničnog stanja i razloga navedenih u rješenju Suda zbog kojih se nije mogao primijeniti institut nužne odbrane. Ipak, čini se da je nepotpunim činjeničnim opisom radnji okrivljenog U. E. prema okrivljenoj M. Ž. u zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka i izreci rješenja Suda za prekršaje (vidjeti gore), stvorena slika da je U. E. *okončao* svoje protivpravno ponašanje (napad) prije nego što je M. Ž. počela da mu zadaje udarce zatvorenim i otvorenim šakama. Takva – po svemu sudeći pogrešna – slika bi išla na ruku zaključku Suda o neistovremenosti napada okrivljenog U. E. i odbrane okrivljene M. Ž.

Nasuprot tome, u obrazloženju rješenja, Sud je – doduše protivrječno dispozitivu – utvrdio da je „od strane U. E. upotrijebljena fizička sila prema [...] M. Ž., odnosno fizički napad“, a takođe je konstatovano da je Sud „u potpunosti“ prihvatio iskaz svjedokinje koja je u svom iskazu navela da je nakon što je M. Ž. odreagovala i u samoodbrani par puta udarila okrivljenog U. E. on „nastavio sa obgrljivanjem M. Ž. sve vrijeme vukući je prema apartmanima“. Svi ovi nedostaci i činjenične kontradiktornosti govore u prilog manjkavosti rješenja Suda za prekršaje, koji nije ulazio u mnoga važna pitanja u vezi sa institutom nužne odbrane, kakva su pitanja intenziteta i istovremenosti napada i odbrane. Da je do toga došlo, postojala bi mogućnost da se utvrdi i nepostojanje prekršaja okrivljene M. Ž. prema U. E. zbog djelovanja u nužnoj odbrani, ili da se ona pak oslobodi od kazne ako je prekoračila granice nužne odbrane usljed jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom.

3 Vidjeti, u: Igor Vuković, Krivično pravo – Opšti deo, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2021, str. 133, 141-142.

3. Odluka o troškovima prekršajnog postupka

Kada bi se zanemarile sve prethodno navedene manjkavosti rješenja Suda za prekršaje, postojali bi razlozi zbog kojih bi se i odluka o troškovima postupka mogla pobijati.

Članom 127 Zakona o prekršajima je propisano da će se odredbe Zakonika o krivičnom postupku o troškovima postupka shodno primjenjivati u prekršajnom postupku. Članom 229, stavovima 3 i 4 Zakonika o krivičnom postupku propisano je da će u presudi kojom je više okrivljenih oglašeno krivim sud odrediti koliki će dio troškova snositi svaki od njih, a ako to nije moguće, osudiće sve okrivljene da solidarno snose troškove, a plaćanje paušalnog iznosa odrediće se za svakog okrivljenog posebno, kao i da u odluci kojom rješava o troškovima sud može osloboditi okrivljenog od dužnosti da naknadi u cjelini ili djelimično troškove krivičnog postupka [...], ako bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog ili lica koja je on dužan da izdržava.

U izreci rješenja Suda za prekršaje konstatovano je da je okrivljeni U. E. zaposlen, oženjen, otac jednog djeteta, a da je okrivljena M. Ž. studentkinja i neudata. Cijeneći vrstu prekršaja, propisane kazne za te prekršaje i okolnosti pod kojima su oni učinjeni, Sud je okrivljenog U. E. kaznio novčanom kaznom u iznosu od 300 eura, a okrivljenu M. Ž. mjerom upozorenja, odnosno opomenom. Kod ovakvog stanja stvari, Sud je oba okrivljena obavezao da ukupne troškove prekršajnog postupka snose na jednake djelove, u iznosu od po 82,5 eura, od čega po 30 eura na ime paušala i po 52,5 eura na ime angažovanja tumača za turski jezik.

Citiranim odredbama Zakonika o krivičnom postupku Sudu za prekršaje je bila ostavljena mogućnost da, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, odluči koliki će dio ukupnih troškova snositi svaki od okrivljenih. S obzirom na to da je čak i uz sve nedostatke rješenja Suda za prekršaje bjelodano da je stepen odgovornosti (krivice) za učinjeni prekršaj izrazito veći kod U. E. u odnosu na M. Ž., imajući u vidu pobude i okolnosti pod kojima su se radnje prekršaja opisanih u izreci rješenja odvile, odluka o jednakom snošenju troškova postupka oba okrivljena nema opravdanja. U obrazloženju rješenja je samo navedeno da je odluka o troškovima donijeta na osnovu člana 127 Zakona o prekršajima, bez bližeg navođenja razloga za takvu vrstu odluke.

